

Opbouwwerk in vrouwenhanden

impressie van Leida Schuringa

Ik werkte van 1973 tot 1978 als renovatiewerkster in Oudwijk, een oude stadswijk in Utrecht. Een van mijn taken was het ondersteunen van het wijkcomité dat het voortouw nam in het verzet van de bewoners tegen het sloopplan van de gemeente. Het comité bestond uit mannen en vrouwen en werd gedomineerd door mensen uit de PvdA. Omdat grote wijkvergaderingen weinig ruimte bieden voor echte gesprekken, heb ik samen met het wijkcomité en de inspraakambtenaar vergaderingen per straat georganiseerd.

De resultaten daarvan werden schriftelijk vastgelegd en uiteindelijk aan de gemeente overhandigd. In iedere straat werd ook een straatcontactpersoon gezocht en zo ontstond er een intensief wijknetwerk. Doordat we op straatniveau werkten, waren er veel vrouwen actief. Vrouwen zijn het 'cement' in een buurt en het fundament van buurtnetwerken. De bevolkings-samenstelling van deze wijk was heel gevarieerd: studenten, arbeiders, middenklasse. Wel nog voornamelijk wit. Uiteindelijk is het plan van de bewoners door de gemeenteraad aangenomen: de meeste mensen wilden hun huis (laten) renoveren, in een aantal straten wilde men sloop en nieuwbouw.

Wij hadden een nieuw team dat langzamerhand uitgebreid werd o.a. met opbouwwerkstagiaires, twee peuterleidsters en een maatschappelijk werkster. We verbouwden een oude school tot een buurthuis waarin ook een bibliotheek, een gezondheidswinkel, het renovatie adviesbureau en de peuterklas kwamen. Vanuit de (straat)contactpersonen en de moeders van de peuterklas kwam veel informatie binnen over de wensen en behoeften in de wijk. We organiseerden regelmatig VOS-cursussen (Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving).

Ik was zelf actief in de tweede feministische golf o.a. in een FemSoc groep en sterk gericht op mijn persoonlijke ontwikkeling. Ik heb me als opbouwwerkster in Oudwijk steeds op mijn plek gevoeld en het was eigenlijk vanzelfsprekend dat vrouwen evenzeer meededen als de mannen zowel in de wijkactiviteiten als in het team. Waar dat niet zo was, stimuleerden wij vrouwen om mee te doen. In feite was dit een hele mooie periode om opbouwwerk uit te voeren.

Ik heb daarna 5 jaar les gegeven op de Kadercursus Opbouwwerk in Rotterdam. Samen met een aantal vrouwelijke studenten heb ik me daar wel in moeten zetten om meer aandacht voor de positie van vrouwen te bewerkstelligen bij mijn twee mannelijke collega docenten. Maar eigenlijk ben ik mezelf in die periode vooral gaan richten op de positie van 'buitenlanders' in de wijk. In 1983 ging ik werken bij het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland. De staf bestond vooral uit vrouwen en we hebben veel methodiek en werkvormen ontwikkeld voor (opbouwwerk met) vrouwen in de wijk

o.a. rondom sociale veiligheid. Maar ook leren vergaderen op andere manieren dan de traditionele vorm zodat vrouwen veel meer tot hun recht kunnen komen (met rondjes, kleine opdrachten in tweetallen ed). Die aandacht (waar wij trouwens ook in Oudwijk en op de Kadercursus al mee bezig waren) voor anders vergaderen en anders samenwerken is volgens mij erg belangrijk geweest om meer plek te creëren voor vrouwen in nieuwe en bestaande organisaties en groepen op wijkniveau.

In de jaren tachtig begon zich ook de zwarte vrouwenbeweging te ontwikkelen. Het opbouwwerk heeft daar eerst nog niet veel mee gedaan. Pas toen er meer opbouwwerksters van allochtone afkomst kwamen, kreeg dat meer aandacht. In de negentiger jaren werkte ik op Hogeschool De Horst. Op de Horst was een aparte Vrouwenleerroute evenals een Interculturele leerroute, beide om meer aandacht voor deze groepen binnen het welzijnswerk te genereren. CMV had een afstudeerrichting opbouwwerk en er was hierover ook regelmatig contact met andere hogescholen. Er waren veel vrouwelijke studenten, maar we richtten ons op algemeen opbouwwerk, de andere groepen inkluderend. Ik zelf heb in die periode de methode opbouwwerk naar Tsjechië gebracht waar het nu echt in opkomst is als methode voor 'social inclusion'. Iets later heb ik veel trainingen verzorgd voor Roma organisaties in Oost-Europa. Dat heeft ook geleid tot een boek: *Community Work and Roma inclusion (2005)*.

In 2002 heb ik gewerkt bij het NIZW in het project de multiculturele buurt. Het viel me op dat er weinig aandacht was voor de rol van (allochtone) vrouwen in de buurt. De bevolkingsamenstelling van de wijken was sterk veranderd en dat vroeg ook om een andere kijk op opbouwwerk met vrouwen. Een groep opbouwwerksters die betrokken waren bij het opbouwen van multiculturele netwerken en organisaties in de wijk, wisselden ervaringen uit en dat leidde tot een concept over de methodiek van multicultureel vrouwenwerk. Helaas was de tijdgeest daar toen niet (meer) rijp voor. In die tijd werkte ik ook veel met vluchtelingvrouwen en heb samen met hen het Quality Centre Vluchtelingvrouwen opgezet.

Hoewel de methode opbouwwerk hier in Nederland in de marge terecht is gekomen, denk ik zelf dat het nu anno 2019 heel belangrijk zou zijn om de methode toe te passen en o.a. vrouwen in buurten te ondersteunen. Zelfredzaamheid is mooi en ik ben blij met al die burgerinitiatieven, maar een grote groep vrouwen (en ook mannen) kan daar niet aan deelnemen zonder een steuntje in de rug. En daar is opbouwwerk nou net voor bedoeld.

September 2019